

השבחת תפוח קייצי בישראל

ישראל דורון¹, משה פליישמן², ירדנה דהן²

¹שה"מ- ממ"ר נשירים. ²המחלקה לעצי פרי במכון וולקני, בית דגן.

מבוא

צריך לגדל ולשווק זנים חדשים. ניתן לרכוש זנים כאלו ממשיבים בחו"ל או לפתח אותם בישראל. היתרון המרכזי של ההשבחה בישראל הוא יצירת זנים המותאמים לתנאי הגידול ולדרישות החקלאי והשווקים בארץ. הענה הינו זן תפוחים קייצי שפותח בשנות ה-50 על ידי אבא שטיין. הזן ענה מצטיין בדרישות קור נמוכות, פוריות גבוה והוא כיום זן התפוח המסחרי היחיד יחיד הגדל במישור החוף ומתאים לשיווק במהלך יולי – אוגוסט. תקופה זו מהווה נישא שיווקית מעניינת כיוון שאיכות וכמות זני התפוח המאוחסנים בקרור כ-10 חודשים נמוכה. לזן ענה מגבלות רבות בעיקר בכושר האחסון וחיי המדף של הפרי. כמו כן לזן ענה טעם חמוץ ובקטיף מאוחר טעם קמחי שאינו אהוד על ידי הצרכנים. לאחרונה, בוצעו הכלאות בין הזן ענה וזני איכות מקובלים במסחר בישראל דוגמאת זהוב וגרני סמיט מתוך כוונה לייצר זן תפוח קייצי נוסף לענה. קיימת כיום חלקת מבחן של מכלואים מורכבים על כנת MM106 במנהל המחקר החקלאי בבית דגן ובה נבחנו מאות מכלואים שהחל משנת 2015 החלו להניב פרי.

מטרת תוכנית המחקר היא לבצע ברור מהיר של תוצרי ההכלאות לשם נטיעה של זניים קייצים נוספים בישראל. במחקר המוצע נבחנו את דרישות הקור של המכלואים, עיתוי ההבשלה, יבול ואיכות הפרי מתוך כוונה למצוא זנים מתאימים לייצור תפוח קייצי בישראל במהלך יולי אוגוסט.

מטרת המחקר.

ברור מכלואים תפוח בעלי דרישות קור נמוכות. ומציאת זני תפוח המתאימים לגידול בגבהים שמתחת ל-400 מ' שיתאימו לאזורים בעלי דרישות קור נמוכות ויאפשרו לקבל פרי טרי ואיכותי במהלך יולי-אוגוסט. זנים כאלו יבחנו בהשוואה לזן המסחרי הגדל כיום הזן ענה.

תוצאות.

במהלך אביב וקיץ 2016 איפיינו את ההתעוררות ואיכויות הפרי של מכלואי ענה X גרני סמיט ומכלואי ענה X זהוב. הפירות נבחנו לאחר קטיף ולאחר חודש איחסון.

נבחנו התכונות הבאות: ייבול, משקל פרי, קוטר פרי, קשיות, % כיסוי צבע, עיתוי התעוררות, טעם וקמחיות מפגעי פיזיולוגיים: מכות שמש, זגוגיות, היסדקות, הישתעמות ורגישות למחלות. מכלואי ענה X זהוב. נמצאה שונות גבוה של תכונות הפרי במיכלואים השונים. כ-35% מהמיכלואים הראו תכונות פרי של ענה בגודל, צורה וטעם. כ-40% מהמיכלואים הראו תכונות פרי של זהוב בגודל, צורה וטעם. שאר המכלואים הראו תכונות ביניים חדשות.

דוגמא לזנים דמויי זהוב:

תמונה מס' 1. תכונות מיכלוא 644-2: משקל- 195 גרם, גודל- 70 מ"מ, קשיות- 16 ליברות, כיסוי- 2% ורדרד, התעוררות-מוקדמת, טעם-4/5, קמחיות- 0.

תמונה מס' 2. תכונות מכלוא 814.1. משקל- 285 גרם, גודל- 90 מ"מ, קשיות- 20 ליברות, כיסוי צבע - 40 ורדרד, התעוררות-מאוחרת (פברואר), טעם-4.5/5, קמחיות-0

דוגמה לזן דמוי ענה.

תמונה מס' 3. תכונות מכלוא 744.1. משקל- 220 גרם, גודל- 75 מ"מ, קשיות- 13 ליברות, כיסוי צבע - 90 אדום, התעוררות-מוקדמת, טעם-3/5, קמחיות- 1-2.

ברור מכלואים בהכלאה ענה X גרני סמיט.

נמצאה שונות גבוהה של תכונות הפרי במיכלואים השונים. המיכלואים היו רגישים למכות שמש. כ-20% מהמיכלואים הראו תכונות פרי של ענה בגודל, צורה וטעם. כ-40% מהמיכלואים הראו תכונות פרי של גרניי בגודל, צורה וטעם. תמונה מס' 4 דוגמא של ענה X גרני בצורת פרי של גרני.

תמונה מס' 4. תכונות מכלוא 899.1. משקל- 260 גרם, גודל פרי - 85 מ"מ, קשיות- 19 ליברות, כיסוי צבע - 0, התעוררות-מוקדמת, טעם-4/5, קמחיות - 0.

הפירות הועברו לאחסון של חודש ימים ב-1-2 מ"צ. בתמונות הבאות ניתן לראות פירות מצטיינים משני ההכלאות לאחר האחסון.

תמונה מס' 5. מכלואי ענה X זהוב מצטיינים לאחר אחסון.

תמונה מס' 6. מכלואי ענה X גרני סמיט מצטיינים לאחר אחסון.

סיכום ומסקנות

במהלך 2016 איפיינו ומכלואי תפוח מצטיינים במטע בית דגן. ממכלואי תפוח מצטיינים בעלי דרישות קור נמוכות יועברו לבחינה רחבה בחוות שה"מ בלכיש ומכלואים בעלי דרישות קור גבוהות למטעים באזורי גידול גבוהים דוגמאת מתיתיהו, צובה וגוש עציון. בהתחשב מימון על ידי האזורים השונים.